

Raadsbrief

Datum 25 februari 2025

Onderwerp Koers verdeelbesluit Spreidingswet
Versienummer

Portefeuillehouder Anja Roelfs

Samenvatting

Het nieuwe verdeelbesluit en de veranderende landelijke politieke koers hebben invloed op de Zwolse vluchtelingenopgave. Voor Zwolle betekent dit dat we voor 1 juli 2025 nog 245 reguliere AZC plekken en 58 plekken voor alleenstaande minderjarige vluchtelingen moeten realiseren, als we aan het verdeelbesluit willen voldoen. In Zwolle blijven we ons richten op duurzame humane opvang, op opvanglocaties die voor een lange periode, of zelfs permanent beschikbaar zijn. Hiermee bieden we vluchtelingen en statushouders een stabiele basis in de stad waarmee ze een goede start kunnen maken met het meedoen in de samenleving. Uiteraard blijven we ons inzetten voor het realiseren van voldoende plekken maar gezien de complexiteit is de verwachting dat de deadline van de spreidingswet niet gehaald wordt. Met een onderzoek naar mogelijkheden rondom een opvanglocatie voor alleenstaande minderjarige vluchtelingen zetten we in op het behalen van de in het verdeelbesluit toegewezen plekken voor deze doelgroep.

Bijlagen

Openbaarheid

- Openbaar

Wij stellen u voor kennis te nemen van:

Koers verdeelbesluit Spreidingswet

Datum 30 januari 2025

Inleiding

In het kader van de Spreidingswet heeft minister Faber van Asiel en Migratie op 20 december 2024 het verdeelbesluit bekendgemaakt. Voor de gemeente Zwolle staat in het verdeelbesluit dat wij 545 reguliere plekken en 103 Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen (amv-coa) plekken gerealiseerd moeten hebben, dit gaat om amv'ers zonder status. Totaal moet Zwolle dus 648 plekken realiseren. Op dit moment hebben wij 300 reguliere plekken (Meeuwenlaan) en 45 amv-coa plekken (Breughel Oosterenk) in gebruik. De plekken van de locaties amv-nidos (Brahmstraat en Vrouwenlaan) en de plekken van de doorstroomlocatie (Rijnlaan) tellen niet mee voor de Spreidingswet. De jongeren van de amv-nidos locaties tellen mee de taakstelling huisvesting statushouders. Hierbij is het belangrijk dat ze niet opnieuw meetellen voor deze taakstelling wanneer ze uitstromen naar een woning. De opgave voor Zwolle is dus voor 1 juli 2025 nog 245 reguliere en 58 amv-coa plekken te realiseren. Het verdeelbesluit voegt een extra dimensie toe aan de al complexe opgave vluchtelingen. In de Nota lange termijn aanpak opgave vluchtelingen 2023-2027 zijn de Spreidingswet en het verdeelbesluit nog geen factor.

De Spreidingswet kent een cyclus van twee jaar. In de eerste fase van de Spreidingswet hebben gemeenten geprobeerd zelf voldoende plekken te realiseren. Op basis van de inbreng van de gemeente is een provinciaal plan aangeboden aan de minister. Omdat alle plannen samen niet hebben geleid tot voldoende opvangplekken heeft de minister in het verdeelbesluit bekend gemaakt hoeveel plekken alle gemeenten nog moeten realiseren. Deze opvangplekken moeten uiterlijk zes maanden na het verdeelbesluit operationeel zijn en tot minimaal 1 februari 2026 bestaan. De huidige 300 reguliere plekken aan de Meeuwenlaan verlopen op 1 februari 2026. De 45 amv-coa plekken verlopen op 1 maart 2026. Om te voldoen aan het huidige verdeelbesluit moeten we 300 plekken (245 reguliere plekken en 58 amv-coa plekken) realiseren.

De prognoses van het COA voor 2026 laten zien dat het aantal mensen in de asielopvang verder zal oplopen tot circa 104.400 mensen met recht op opvang. Dit komt deels door nieuwe instroom maar ook doordat statushouders steeds langer in azc's verblijven in afwachting van een woning. Uit de prognose van COA is op te maken dat er in de toekomst meer opvangplekken nodig zijn. Wanneer de Spreidingswet van kracht blijft heeft Zwolle om aan een toekomstig verdeelbesluit te kunnen voldoen, naar verwachting niet voldoende aan de eerdergenoemde 300 plekken. We moeten dan ook een alternatief vinden voor de 300 reguliere plekken aan de Meeuwenlaan en de 45 amv-coa plekken in Breugel Oosterenk. Mogelijk zijn we bij een toekomstig verdeelbesluit verantwoordelijk voor het organiseren van meer dan 648 opvangplekken.

Kader

- [Nota lange termijn aanpak opgave vluchtelingen 2023-2027 \(Raadsbesluit 27-11-2023\);](#)
- [Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen \(Spreidingswet, van kracht sinds februari 2024\);](#)
- [Vluchtelingenopvang vaststellen aantal plekken in de gemeente Zwolle voor de spreidingswet \(raadsbesluit 23-09-2024\).](#)
- [Aanbiedingsbrief verdeelbesluit](#)
- [Verdeelbesluit voor Overijssel in het kader van de Spreidingswet](#)

Datum 30 januari 2025

Kernboodschap

Met deze raadsbrief informeert het college de raad over het besluit om met behoud van urgentie de koers op duurzame en humane opvanglocaties in Zwolle voort te zetten. Daarnaast heeft het college besloten om onderzoek te doen naar het versneld ontwikkelen van een opvanglocatie voor alleenstaande minderjarige vluchtelingen, mogelijkheden tot uitruil met buurgemeenten en de consequenties hiervan.

Toelichting

In het najaar van 2023 stelde de gemeenteraad de lange termijn aanpak opgave vluchtelingen vast. Destijds was de spreidingswet nog niet van kracht, de vluchtelingenopgave is dynamisch en de afgelopen jaren is er zowel landelijk als lokaal vaak gehandeld vanuit urgentie. In lijn met de vastgestelde lange termijn aanpak, zoeken we naar locaties voor duurzame en humane opvangplekken voor vluchtelingen. Dit is geen eenvoudige zoektocht.

Door permanente opvanglocaties te ontwikkelen lopen we het risico om de datum van 1 juli 2025 niet te behalen. Hierdoor kunnen we wel de tijd nemen om omwonenden en andere stakeholders zorgvuldig mee te nemen in het communicatie- en participatietraject. Dit zorgt voor een bredere maatschappelijke betrokkenheid en een betere basis voor het opbouwen van draagvlak. Ook draagt dit bij aan het vertrouwen in de lokale politiek, doordat mensen zich betrokken en gehoord voelen.

Duurzame vormen van vluchtelingenopvang bieden koppelkansen met bijvoorbeeld huisvesting van spoedzoekers, studenten, statushouders of starters. Dit draagt bij aan het vergroten van draagvlak, oplossingen voor andere doelgroepen en versnelde integratie.

Hoewel de koers voor duurzame humane opvang een langere weg is blijft de urgentie ook hierop hoog. Er is een landelijk tekort aan plekken en ook de gemeente Zwolle voldoet nog niet aan het verdeelbesluit vanuit de spreidingswet. Het ontwikkelen van duurzame humane opvanglocaties moet zorgvuldig gebeuren echter moet het doel om zo spoedig mogelijk voldoende plekken te creëren voor deze kwetsbare doelgroep niet uit het oog verloren worden. Bijzonder kwetsbaar zijn kinderen en jongeren die zonder ouder of voogd in Nederland zijn aangekomen. Minister Faber heeft extra aandacht en urgentie gevraagd voor de opvang van deze kwetsbare groep. Er ligt een groeiende vraag naar opvangplekken voor deze Alleenstaande Minderjarige Vluchtelingen. Een onderdeel van het verdeelbesluit is dan ook dat Zwolle 103 amv-coa plekken moet realiseren. Momenteel hebben we 45 amv-coa plekken, wat betekent dat er nog 58 amv-coa plekken bij moeten komen. De spreidingswet biedt gemeenten de mogelijkheid tot uitruilen. Verschillende gemeenten in de regio lijken hiervoor open te staan. Amv'ers zijn kinderen en jongeren die onderwijs (gaan) volgen en voor vervolgoopleidingen vaak gericht zijn op de grotere steden. Kleinere gemeenten hebben vaak een kleinere opgave amv plekken. Zeer kleine aantallen kunnen lastiger te realiseren zijn. Daarom is goed om te onderzoeken of de gemeente Zwolle een groter aantal amv-coa plekken kan realiseren en deze extra plekken mogelijk kan uitruilen met andere gemeenten voor bijvoorbeeld reguliere azc plekken. Het onderzoek zal in kaart brengen wat de mogelijkheden zijn, wat ervoor nodig is en wat de consequenties op korte en langere termijn zijn.

We streven naar het realiseren van het aantal opvangplekken conform verdeelbesluit. De werkelijkheid is echter weerbarstig en maakt dit een lastige opgave. Daarbij zijn randvoorwaarden zoals bijvoorbeeld mogelijkheden voor statushouders om uit te stromen naar sociale huurwoningen essentieel. Deze

Datum 30 januari 2025

randvoorwaarden moeten door landelijke beleid geborgd worden, dat dit nu niet goed geregeld is staat de voortgang op lokaal niveau in de weg.

Het alternatief is volop inzetten op het behalen van het verdeelbesluit voor 1 juli 2025 door het organiseren van crisisnoodopvanglocaties. De gemeente Zwolle zoekt al geruime tijd naar opvanglocaties, er zijn dus geen garanties dat dit tijdig lukt. Tijdelijke opvang en zeker crisisnoodopvang biedt geen langdurige oplossing voor vluchtelingen. Na tijdelijke (nood)opvang moet alsnog gezocht worden naar duurzame opvangplekken, met dan extra vertraging. Tijdelijke (nood)opvang verhoogt bovendien de druk op lokale voorzieningen en infrastructuur en kan de focus wegnemen van integratie. Om overlast te voorkomen en nieuwe Zwollenaren zo spoedig mogelijk te laten integreren in onze Zwolse samenleving is het bieden van een stabiele woonplek een randvoorwaarde. Daarbij is crisisnoodopvang bedoeld voor een korte overbruggingsperiode en niet bedoeld als meer jaarlijkse opvang locatie. Ten slotte gaat inzet op crisisnoodopvang uit van het handelen vanuit crisis. Wanneer we handelen vanuit crisis is het niet altijd mogelijk om omwonenden, ondernemers en andere stakeholders zorgvuldig te betrekken bij het proces. Dit doet afbreuk aan het vertrouwen in de lokale overheid en aan het draagvlak. En past niet bij de vastgestelde langetermijnaanpak vluchtelingen. Het college kiest hier daarom niet voor.

Maatschappelijk draagvlak & participatie

In 2023 is het algemene communicatie- en participatietraject voor vluchtelingenopvang in de stad gestart. In een enquête, wijkgesprekken, gesprekken met maatschappelijke organisaties en twee stadsdialogen is input opgehaald. De participatie focust zich nu vooral op het informeren van omwonenden en andere stakeholders over dat er zeer waarschijnlijk een locatie komt en hen vragen hoe ze betrokken willen zijn om het tot een succes te maken. Ook is er ruimte voor omwonenden om vragen te stellen en zorgen te bespreken. Het uitgangspunt voor de participatie is om zo vroeg mogelijk en transparant naar buiten te treden en de omwonenden te betrekken. Dit doen we zodra de formele verkenning van een opvanglocatie start. Het ontbreken van draagvlak is een vaak benoemde reden voor het niet ontwikkelen van een opvanglocatie. Ervaring leert echter dat draagvlak niet iets is wat er al is maar waar de gemeente, samen met COA en de buurt aan kan werken. Daarom worden directe omwonenden van opvanglocaties uitgenodigd om mee te praten in bijvoorbeeld een klankbordgroep.

Communicatie

Zodra een locatie formeel verkend wordt als mogelijke locatie voor vluchtelingenopvang zullen omwonenden en andere stakeholders hier over worden geïnformeerd.

Financiën

Het besluit om onverminderd door te zoeken naar geschikte locaties voor vluchtelingenopvang heeft geen gevolgen voor de al vastgestelde begroting voor 2025. Voor de te realiseren opvanglocaties zal een sluitende businesscase moeten worden opgesteld. Dit betekent dat financiering vanuit het rijk en/of het COA voldoende moet zijn voor de realisatie en instandhouding van de opvanglocatie. Wanneer het COA de locatie gaat exploiteren gaat het voor de gemeente met name om de voorbereidingskosten op het gebied van bestuur en buurt en het nieuwkomersonderwijs basisschool. Deze kosten kunnen verhaald worden op het COA (faciliteitenbesluit) respectievelijk DUO (nieuwkomersonderwijs). Wanneer de gemeente de locatie gaat exploiteren dan moet daar voldoende financiering vanuit het rijk en/of het COA tegenover staan.

Risico's

Datum 30 januari 2025

De implementatie van permanente opvang is tijdrovend en zal naar alle waarschijnlijkheid niet voor 1 juli 2025 gereed zijn. Het is onduidelijk wat de consequenties zijn van het niet voldoen aan het verdeelbesluit. Er is met enige zekerheid te zeggen dat meerdere gemeenten niet in staat zullen zijn om tijdig aan het verdeelbesluit te voldoen. De minister kan in dat geval een locatie/pand aanwijzen, aangezien de minister uitgesproken tegenstander is van de Spreidingswet is het maar de vraag of zij dit zal doen. De minister heeft beloofd dat er voor de zomer een beleidskader komt waarin onder andere beschreven staat wat de gevolgen zijn van het niet tijdig realiseren van locaties.

Vervolg

We zetten de zoektocht naar duurzame humane opvanglocaties voor vluchtelingen onverminderd voort met oog voor de urgentie. Hiertoe zijn onderzoeken gestart naar mogelijkheden binnen de gebiedsontwikkelingen, opvanglocaties in eigen beheer en de mogelijkheden rondom opvang voor amv. De komende maanden wordt het college besluitvorming voorgelegd over de start van een aantal formele verkenningen en worden de uitkomsten van de onderzoeken naar de mogelijkheden in de gebiedsontwikkelingen en de mogelijkheden voor opvang in gemeentelijk beheer gedeeld. In maart worden de eerste uitkomsten van het gebiedsontwikkeling onderzoek gedeeld. Het onderzoek naar mogelijkheden rondom opvang voor amv'ers wordt voor de zomer afgerond en aan het college voorgelegd.

Zwolle zet in op het ontwikkelen van duurzame humane opvanglocaties voor vluchtelingen, een stabiele en veilige plek van waaruit mensen zo snel mogelijk kunnen beginnen te integreren in onze Zwolse samenleving. We houden regie op de opgave en houden rekening met de impact op de leefbaarheid in de stad en de benodigde voorzieningen als huisvesting, zorg en onderwijs. De veranderde context van de vluchtelingenopgave maakt dat constructieve samenwerking met partners essentieel is in het realiseren van de opgave. In plaats van de huidige situatie van losse bestuursovereenkomsten per deelgebied¹, streven we naar het opstellen van een bredere meerjarige bestuursovereenkomst met het COA. Het streven is om voor de zomer deze meerjarige bestuursovereenkomst te sluiten met het COA waarin kwalitatieve, kwantitatieve en financiële afspraken worden gemaakt voor ten minste 15 jaar. Hiermee kunnen we een stabiele basis leggen voor de huidige en toekomstige samenwerking. De raad wordt op onderdelen nog apart geïnformeerd of om een besluit gevraagd.

Openbaarheid

Ja

¹ Op dit moment hebben we een bestuursovereenkomst voor de ROL Meeuwenlaan, een intentieovereenkomst ROL en een bestuursovereenkomst AMV-COA.

Datum 30 januari 2025

Burgemeester en wethouders van Zwolle,

burgemeester, Peter Snijders

secretaris, Dick Emmer